

כתר התורה

ע"ש רבי יצחק אבוחצירא זצוק"ל

רבי יצחק יוסף שליט"א

בית ההוראה הארצי כתר תורה ע"פ פסקי מרן

פרשת תולדות תשפ"ד

העלון השבועי

מאמר השבוע

הרב אברהם רחמים

החשיפה הגדולה

הרשע. הוא היה צד נשים מיד בעליהן, ואף לא מנע עצמו מלקטוף נפשות בני האדם ללא מחשבה נוספת. והנה על 'פרי הילולים' זה, לא נאמר שנהייה להם 'מורת רוח' ממעשיו. אם כן, עד שהכתוב מזכיר 'ותקנין מרת רוח' ל'יצחק ולרבקה' בשל נשותיו של עשיו, היה ראוי להיות להם מורת רוח מבנם - פרי בטנם - מדוע זה אינו מוזכר?

ד. הנה, כאשר רבקה שלחה את יעקב לקחת את הברכות שלא לדעת יצחק ועשיו, כיצד יתכן כי יצחק לא הקפיד על רבקה מאומה, אלא אף לאחר התקרית הלא נעימה במשפחה, יצחק ורבקה ממשיכים לדבר זה עם זו בכבוד והערצה כרגיל כיום אתמול. אף רבקה מבקשת מיצחק שיצווה את יעקב לקחת אישה מבנות משפחתה וכו' מן הראוי שיצחק יכעס מעט על אשתו בטענה מוצדקת: 'למה נהגת כלפי בחוסר אמון'?

ה. השאלה המציקה ביותר בפרשה. אם הברכות מגיעות אל יעקב ולא אל עשיו, מדוע הקב"ה לא עשה שיעקב יצא מרחם אימו הראשון, כך היה זכאי לברכות בדין ללא כל עוררים, כך לא היה צורך בכל שנה להתאמץ להסביר כיצד יעקב אבינו קיבל את הברכות מאביו יצחק שלא במרמה, אלא בצדק וביושר?

והתשובה נפלאה. (בנושא זה נאמרו תשובות מספר, אף אנו ניתן חלקנו במהלך זה).

הנה, בתחילת הפרשה התורה מוסרת עדות על אישיותם של האחים התאומים 'יעקב' ו'עשיו'. נאמר כך: 'וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים. וַיְהִי עֵשָׂו - אִישׁ יָדֹעַ צֵיד אִישׁ שֶׁדָּה. וַיַּעֲקֹב - אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֹהֲלִים.'

פרש"י: 'איש ידע ציד' - לצוד ולרמות את אביו בפיו, ושואלו 'אבא, היאך מעשרין את המלח ואת התבן?...' כסבור אביו שהוא מדקדק במצוות. (ואולי נולד כך לפי שרוב בנים דומים לאחי האם...)

ויעקב איש תם - אינו בקי בכל אלה, אלא כלכו כן פיו. מי שאינו חריף לרמות קרוי תם. ישב אהלים - אהליו של שם ואהליו של עבר.

אם כן, התורה אומרת לנו דבר נפלא, הקשיבו הקשיבו! חשיפה גדולה ועצומה - עשיו הוא רמאי גדול שלא נודע כמותו, נקודה! מעתה, על פי חשיפה גדולה זו, הכול יבוא על מקומו בשלום.

בפרשת השבוע נאמר: 'וַיְהִי כִּי יָקָן יִצְחָק וְתִקְהֶיָּה עֵינָיו מִרְאֵת... וַיֹּאמֶר הִנֵּה נָא יָקָנִיתִי לֹא יָדַעְתִּי יוֹם מוֹתִי...'. יצחק אבינו מגיע לעת הזקנה ומרגיש שהגיע הזמן לברך לבנו יוצא חלציו, ממשיך דרכו.

וכאן, לעיננו דבר פלא המעורר מספר שאלות. כידוע, ליצחק ורבקה נולדו שני בנים: עשיו - 'איש ציד'. ויעקב - 'איש תם' והנה, באחרית ימיו של יצחק, ברגע האמת, יצחק אבינו בוחר לברך את עשיו בנו הרשע, זה שעליו נאמר: 'וַיָּבֹא עֵשָׂו מִן הַשָּׂדֶה וְהוּא עָרֵף...'. ופרש"י: והוא ערף - ברציחה. {כנאמר 'כִּי עָרֵף נִפְשֵׁי לְהָרְגִים'. (ירמיה ד לא)}. וכן, בשל רשעותו של עשיו הקדים הקב"ה את פטירתו של אברהם אבינו חמש שנים קודם, בכדי שחלילה לא תחזינה עיניו בעשיו בן בנו יוצא לתרבות רעה וכבר הובטח מאת הקב"ה שיצא מהעולם הזה בשיבה טובה.

מעתה, השאלות מתעוררות מאליהם:

א. על פי קורות חיים 'מקסימים' אלו של עשיו, כיצד זה שיצחק אבינו בוחר לברך את עשיו ולא את יעקב הצדיק?

ב. גם אם נאמר כי יצחק לא ידע ממעשיו הרעים של בנו עשיו, אם כן, מדוע רבקה אשתו, אינה מגלה לו? מן הראוי לצדקנות כרבקה לבוא אל בעלה יצחק, להושיבו על כיסא יציב כאשר על ידה מזוג כוס מים קרים ולומר לו בעדינות וברכות: 'יצחק בעלי היקר. דע לך, בנינו עשיו, אינו ראוי לברכות. לצערי הגדול - הוא רשע! הברכות מגיעות אל יעקב!...'

יתרה מזו, במקום שתגלה, היא עושה מעשה הפוך, היא מבקשת מיעקב בנה לבוא אל יצחק אביו במרמה (פי' התרגום - בחכמה), כאשר על ידיו עורות גדיי עיזים שעמם התחפש אל עשיו השעיר ולא רק שהיא מבקשת ממנו, אלא היא מצווה אותו על כך ומצהירה כי היא לוקחת אחריות מלאה לכל התוצאות היכולות לנבוע ממעשה זה, כנאמר 'עָלִי קִלְתָּהּ בְּנִי, אֶךְ שְׁמַע בְּקוֹלִי וְלֹא קַח לִי...'. אם כן, היכן הכנות והנאמנות של רבקה לבעלה יצחק?

ג. הנה נאמר בפסוק: 'וַיְהִי עֵשָׂו בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה וַיַּקַּח אִשָּׁה אֶת הַיְּהוּדִית... וְאֵת בְּשֵׁמֹת...'. וַתִּקְהֶיָּה מִרְתִּי וְלִיצְחָק וְלְרַבְקָה. פרש"י: מורת רוח - לשון המראת רוח... שהיו עובדות עבודה זרה. והשאלה זועקת - רגע אחד. הרי בבית יצחק ורבקה גדל 'ילד הפלא' - עשיו

המשן בעמ' 3

נושא: התייקרות תשלומי מיסים בשנת השכירות

שאלה:

ראובן שכר דירה משמעון, והסיכום ביניהם היה שתשלום מיסי הארנונה והמים ושמיירה יחולו על שמעון המשכיר, ואילו תשלום שכירות הדירה יחולו על השוכר בלבד, במשך השנה עלו מיסי הארנונה והמים, וכעת מבקש המשכיר מאת השוכר שבגלל שלא עלה על דעתו בשעת כריתת חוזה השכירות שהמחירים יעלו באופן משמעותי, יש לשוכר שני ברירות או שיוסיף כסף על דמי השכירות ולחלופין השתתפות בהוצאות הארנונה והמים או שיסיים את השכירות ויעזוב את הדירה תוך הזמן כי במצב כזה המשכיר לא יכול להמשיך. מה על השוכר לעשות?

תשובה:

השוכר רשאי לעזוב את הדירה אפי' באמצע השנה, או לחלופין להמשיך לגור בנכס ולא לשלם את המיסים, שכן לא היתה התחייבות כזו בחוזה ועל המשכיר לקיים את החוזה ככתבו וכלשונו.

מקור לדין זה הובא בנחלת צבי שהובא בפתחי תשובה (חו"מ סי' שיב סק"ו והודפס בקובץ חיבורים בסוף השו"ע פרידמאן) שדן במעשה באחד שהשכיר דירה לחברו והתחייב לספק לשוכר עצים להסקה, ובאמצע השנה נתייקרו העצים יותר מכפל ורצה בעה"ב לחזור בו מהמקח, או לחלופין שיוסיף לו על שכירות הדירה,

וכתב בין היתר דזה פשוט דלא דמי לדין שנתייקרו הבתים באמצע הזמן שאינו יכול לחייב את השוכר להוסיף כסף דשאני הכא כיון שהשכיר לו לזמן ברשותו של השוכר נתייקרו, משא"כ בעצים שצריך לקנות מן השוק איכא למימר דלא אסיק אדעתא שיתייקרו כל כך,

ולכן כתב הנחלת צבי דלכאורה זה דומה לסוגיה באבהע"ז (סי' קיד ס"א) בנושא אשה ופוסקה עימו לזון בתה ה' שנים חייב לתת לה מזון בין אם זה הוקר או הוזל למשך כל התקופה, וכתב הט"ז (שם ס"ק ב) דוקא יוקר דשכיח אבל יוקר דלא שכיח הוי כאונס דלא שכיח ולא קיבל עליו, אולם בספר בבית מאיר (אבהע"ז קיד, א) ועוד פוסקים חלקו עליו,

וכתב עוד הנחלת צבי שהאמת זה הדדי, כמו שבעה"ב לא התכווין ליתן עצים במחיר יקר כזה כך גם השוכר לא התכווין לשלם מחיר כזה על שכירות אפי' היה לו עצים כפי שצריך במחיר שפוי, ולכן אם רוצה השוכר לצאת אפי' באמצע השנה הוא רשאי, כמו כן אם ירצה להישאר בבית ישומו כמה שווה הדירה בלא עצים.

ובנידון דידן מי שהשכיר דירה על מנת שלא לשלם את דמי המיסים והארנונה ומים, אלא לשלם רק את דמי שכירות הנכס ואחר זמן העלו את המיסים, וטען המשכיר שעל דעת כן לא השכיר זאת לשוכר על כן רשאי השוכר לעזוב את השכירות אפי' באמצע השנה. או להתעקש ולהשאר בנכס ולתבוע את המשכיר לדין תורה על מנת לקיים את ההסכם.

בברכה

יגאל אלון

שאלה:

פיצה שנילושה אך ורק בחלב, האם ברכתה מזוונות או המוציא?

תשובה:

כתב שולחן ערוך סימן קסח' סעיף ז' בעניין פת הבאה בכיסנין שברכתה מזוונות שיש אומרים שהיא עיסה שעירב בה דבש או שמן או חלב או מיני תבלין ואפאה, והוא שיהיה טעם התערובת ניכר בעיסה.

ובשו"ת דעת תורה למהרש"ם פירש בדעת מרן שמה שנקט "טעם ניכר בעיסה" זה דווקא שהרוב מים אבל אם הרוב מי פירות או חלב וכדומה אין צריך שיורגש הטעם בעיסה וברכתה מזוונות.

אולם יותר נראה דלשון מרן "והוא שיהיה טעם ניכר" הוא בדווקא ואפילו אם יהיה רוב חלב וכדומה אם אין נרגש הטעם ברכתה מזוונות.

וכבר כתב כן לדחותו בספר חזון עובדיה ברכות עמוד ס' ע"ש שהעלה שכל שלא ניכר הטעם ברכתה המוציא וכן האריך לדחותו בספר הלכה ברורה ח"ח בשו"ת אוצרות יוסף סימן י' עמוד ס"א, וע"ע באור לציון חלק ב' פרק יב'.

והנה לאחרונה ישנם כמה פיצריות בהשגחה מסוימת שמפרסמים בשם נותני הכשרות שמאחר והם לשים את הפיצה אך ורק בחלב ברכתה מזוונות.

וזה דבר שאינו נכון כלל וכלל (לספרדים), מאחר וסוף סוף אין ניכר הטעם חלב בעיסה מה יועיל לנו שהכל נילוש בחלב? ולכן גם בזה ברכתה מזוונות.

וכן ראיתי להגאון הרב משה לוי זצ"ל בספרו ברכת ה' חלק ב' עמוד רו ד"ה המורס כתב וז"ל: וכן הדין לענין "פיצה" שאפילו אם לשו את עיסתה בחלב בלבד, מברכים עליה המוציא ובהמ"ז אם הטעם

המשך בעמ' 4

אכן, מידיעה זו שעשיו מכר את הבכורה החלו להבין כי בנם עשיו אינו כבשה תמימה, אלא הינו כאריה עיוור, רעב, שיכור מיין שאינו מחשבן לאף בריה.

אכן, עתה, נוכל לבאר את השאלה האחרונה, מה ראתה החכמה העליונה שיעקב יוולד הצעיר - אחר עשיו, וכתוצאה מכך יקבל יעקב את הברכות בדרך הנראית כמרמה?

והתשובה נפלאה. על פי האמור בפרשה, יעקב זכאי לברכות שקבל מיצחק אביו רק כאשר הינו הולך בדרך ה' אבל כאשר יעקב נחלש בדבקות בקב"ה נאמר 'ופרכת עולו מעל צווארך' - פרש"י: כשיעברו ישראל את התורה, ויהיה לך פתחון פה להצטער על הברכות שנשל, ופרקת עולו... יש לעשיו רשות לשלוט ביעקב.

הנהגה שכזו שהחיים המבורכים של יעקב להתענג על 'טל השמים' ומשמני הארץ' נתונים בתנאי לשמירת דרכי ה', היא בעצם הנבואה שנאמרה לרבקה בתחילת הפרשה 'ולאם מלאום יאמץ ורב יעבוד צעיר' - דהיינו כאשר הצעיר - יעקב, למעלה הרב - עשיו, למטה. וכאשר הצעיר - יעקב - למטה, הרב - עשיו - למעלה.

נתבונן ונשכיל כי האפשרות המיוחדת ליצירת 'מערכת' מיוחדת שכזו שהברכות הראויות ליעקב נמצאות בתנאי לדבקות בדרכי ה', הינה דווקא כאשר יעקב נולד שני ועשיו ראשון, כך על ידי שבא יעקב ולקח את הברכות בצוואת אימו, נוצר מצב שעשיו נעשה שונא ליעקב ומתחנן לקבל גם הוא ברכה מאביו יצחק. יצחק עונה לו: ומה אעשה שכבר גביר שמתיו לך ואת כל אחיו נתתי לו לעבדים ודגן ותירוש סמכתי מה כבר אוכל לתת לך?! כך בחוסר בררה יצחק מברכהו שאם יעקב לא יתנהג כהוגן אזי עשיו יהיה זכאי להיות מבורך.

אילו יעקב היה נולד ראשון לא היה לעשיו כל טענה לקבל ברכה מאביו, כך ברכת יעקב הייתה **ללא תנאי**, גם אילו לא היה דבק ברצון ה' היה מבורך, אלא שרצון הקב"ה לתת לנו ברכות בתנאי שאם חלילה לא נהיה דבוקים בשמירת התורה והמצוות, נרגיש בחסר זה מיד על ידי שנחוש את 'ידי עשיו' כך נצטרך להתעורר לשוב אל צור מחצבתנו אל עבודתנו המסורה לנו מאבותנו - ההליכה בדרכי הבורא יתברך.

על כן, בכדי ליצור מערכת שכזו גזרה החכמה העליונה שעשיו הוא הבכור ויעקב הוא הצעיר ואף על פי כן במאמר רוח הקודש יבוא יעקב ויטול הברכות בחכמה.

מכאן נלמד יסוד גדול.

ישנו אדם 'איש תם' - פיו ולבו שווים. על ידו מסתובב אדם רמאי, שקרן וצבוע כמו 'עשיו' - עם כל פקחותו של הרמאי הוא אינו יכול לקחת אפילו 'עשר אגורות' מתוך מה שמגיע לזולתו. הברכות היו אמורות להגיע ליעקב - הם הגיעו אליו למרות כל מעלותיו המתוחכמות של עשיו. כך כל ברייה מקבלת מה מגיע לה בדיוק. אין ברייה נוגעת במוכן לחברתה במאומה - הקב"ה חוקר ליבות וכליות 'שומר את פל אהביו ואת פל הרשעים ישמיד' - ואף כי רבות רעות צדיק - מפקלם יצילנו ה'!

ה' יזכנו ללכת בדרכיו ולעובדו בלבב שלם - אמן!

עשיו היה רשע גדול, אלא שלרוב גדול הרמאות שהיה מומחה בה, לא היה מי שיודע מכך, אף לא אביו ולא אמו. ואם נישאל אם כן מדוע נאמר 'ורבקה אהבת את יעקב' ועוד רבקה היא זו ששולחת את יעקב במקום עשיו הרי לנו שהיה לה מידע כלשהו על עשיו? התשובה היא כזו. בהחלט! לרבקה היה מידע חסוי על עשיו, אלא שלא היה ניתן להעברה לאיש אחר.

והביאור הוא כך. כאשר רבקה הייתה בהריון נאמר: 'ותלך לדרש את ה'. **ויאמר ה' לה שני גוים בבטןך ושני לאמים ממעיך יפרדו ולאם מלאם יאמץ ורב יעבד צעיר'.** הרי שבעודה מעוברת, הקב"ה מודיע לה כי בבטנה שני בנים הפכים זה מזה לחלוטין ואינם יכולים להיות במעלה אחת יחד, אלא שהאחד מעלה, האחר השני תחתיו. ומיהו זה החשוב מבין השניים? - הוא הצעיר! רק על פי מידע זה רבקה הרעיפה אהבה תמיד אצל הצעיר - יעקב. דהיינו, אף כי הבן הגדול היה נעים הליכות ונחמד לעיני הרואים, רבקה ידעה את האמת בלבה, הצעיר כמה שהוא תמים ועדין, הוא החשוב! לכן נאמר 'ורבקה אהבת את יעקב'.

מעתה, אם נישאל, מדוע רבקה לא סיפרה מידע יקר זה אל יצחק? התשובה פשוטה. הנבואה ניתנה רק לרבקה בלבד כנאמר '**ויאמר ה' לה...**' - דווקא, ולא לאף אחד אחר. מעתה נבין כי יצחק בוחר לברך את עשיו כאשר הוא יודע כי הוא בנו הגדול. ומה עם רשותו? הוא לא היה יודע מכך עשיו היה רמאי מומחה גדול שהעלים מאביו, מאמו ומכולם את רשותו.

על פי האמור נשאל, אם רבקה לא ידעה שעשיו בנה הוא רשע, מדוע שלחה את יעקב בחריצות לקחת את הברכות מיצחק? תשובה. מעשה זה של רבקה לא נבע מדעתה האישית אלא היה זה בנבואה. הנה, כאשר יצחק בא לברך את עשיו נאמר: '**ורבקה שמעת קדבר יצחק אל עשיו בנו' ומהיכן שמעה? מבואר בתרגום יונתן: 'ורבקה שמעת קדבר קודש' כד מליל יצחק עם עשיו' הרי שרבקה פעלה במעשיה על פי רוח הקודש ולא מדעתה. רבקה הבינה, שאם משמים מסמנים לה שיצחק הולך לברך את עשיו, אם יהיה כדבר הזה, אזי הנבואה הראשונה 'רב יעבד צעיר' לא תתקיים. בשל כך עליה לעשות מעשה לגרום לברכות של יצחק להגיע אל הצעיר. על פעולתה זו ניתן לומר, שלא נעשתה מחמת שנאתה אל עשיו, אלא רק מחמת הנבואה שהגיעה אליה.**

עכשיו נבין, מדוע כאשר גילו יצחק ורבקה שנשותיו של עשיו ה'בן הצדיק' מקטרת לעבודה זרה נאמר '**ותהיין מרת רוח ל'יצחק ו'רבקה'** ולא כאבו את רשות בנם, אף ללא נשותיו?

התשובה. הם לא ידעו שעשיו רשע, תמיד חשבו שבנם הוא צדיק גדול. לכן אחרי שהם יודעים שהבן שלהם הוא 'שיח שושנים' נטול קוצים מרהיב עין, ושלא ברצונו ואשמתו, ואף אולי מחמת 'תמימותו המרובה', נשא נשים שאינם כשרות, לכן באמת היה להם צער גדול מנשותיו דווקא.

בשל כך, גם אחר מעשה 'לקיחת הברכות' - כאשר יצחק הבין שיעקב בא בציווי אמו לקחת את הברכות, הוא אינו כועס על אשתו כלל, שהרי התברר שיעקב לקח את הברכות בדיון, משום שקנה את הבכורה מאת עשיו ומעתה לו נאה ויאה משפט הבכורה.

מטרות העמידה

קמחא
דפסחא

לימוד
שירת
הבקשות
לילדים

בית
הוראה

לימוד
טעמי
המקרא

כולל
אברכים

המשן מע' 2 - נשאלו בקו - הרב אלון בן שבת

של העיסה הוא כטעם בצק שנילוש במים ולא ניכר טעם החלב בה, ודווקא אם ניכר טעם החלב בה ברכתה בורא מיני מזונות. וכן ראיתי בספר הליכות ברכות סימן קסח' הערה פו' שאפילו אם נלוש רק בחלב אין ניכר טעם החלב ושבדק כן בעצמו עם תלמידיו מאחר והחלב כיום מסונן מן החלק השומני.

אולם מה שכתב שם שאף שלא ניכר טעם החלב, מכל מקום סוף סוף הטעם שונה מבצק רגיל, ולכן יש לברך מזונות. לענ"ד העיקר בדעת מרן השולחן ערוך שצריך שיהיה ניכר טעם החלב ולא מספיק שיהיה שונה מבצק רגיל, וכן ראיתי שכתבו באור לציון פי"ד הלכה ד'.

ובאמת שכמה מומחים (בלשונינו - שף, ובלשון חז"ל - קפילא, אומן בקי בטעמים) טוענים בצדק שכדי שיהא נרגש טעם חלב בעיסה יש ללוש הבצק בחמאה מאחר והשומן שבה נרגש היטב מה שאין כן בחלב.

וישנם מעט מאוד פיצריות בארץ שנילושות בחמאה, וטעמם ניכר מיד ומחירם גבוה (בצדק) מאוד מהממוצע.

ולסיום אוסיף שישנם כיום ברוב המקומות פיצריות שעלותן אפסית (כ-20 ש"ח למגש) והן ברובן ניללושות בשמן וסוכר לרוב וניכר טעמם בעיסה ועליהן יש לברך מזונות. (כמובן שכל מקום יש לבדוק לחוד).

יש להדגיש: שאם אוכל כשיעור קביעות סעודה (216 גרם) ברכתה המוציא בכל אופן.

בברכה

אלון בן שבת

בית ההוראה
קו ההלכה

כתר תורה

בגשיאות הרב הגאון **חיה פנירי** שליט"א
על פי פסקי מרן הגאון רבינו **עובדיה יוסף** זצ"ל
ובנו ממשיך דרכו הראשון לציון הרב **יצחק יוסף** שליט"א

רבני הקו נותנים מענה
לכל חלקי הארץ
ואזור בנימין בפרט

בית ההוראה נותן
מענה הלכתי ויעוץ רפואי
בדיני טהרת המשפחה

בברכה
קו ההלכה כתר תורה

חייגו במשך כל שעות היום
02-5408030

מטרות העמותה

קמחא
דפסחא

לימוד
שירת
הבקשות
לילדים

בית
הוראה

לימוד
טעמי
המקרא

כולל
אברכים